

Jochen Gutsch

Frankie onder de mensen

Vertaald uit het Duits door Jeannet Dekker

A.W. Bruna Uitgevers

De kater van die gek

Jullie hebben waarschijnlijk nog nooit van mij gehoord, dus ik zal me even voorstellen. Ik weet dat dat bij jullie mensen de gewoonte is. Jullie willen altijd meteen weten met wie je te maken hebt, hoe iemand heet, wat die zoal doet, waar hij woont, of hij aan religie doet of vijf kinderen heeft en de hele mikmak.

Ik heet Frankie. Kater, agnost en hedonist. Hoe ik agnost en hedonist werd en hoe ik een man redde die Gold heet en aan een touw hing, dat kunnen jullie allemaal lezen in een boek dat *Frankie* heet, mocht iemand daar zin in hebben. Dat is door een mens geschreven, en al met al heeft hij dat niet slecht gedaan en zich ook nog aan de feiten gehouden. Hier en daar heeft hij een beetje overdreven en de verkeerde woorden gekozen. Maar ik ken niemand die geen fouten maakt. Ik bedoel, het hele leven bestaat in feite uit fouten en stomiteiten, dus daarom ga ik er niet moeilijk over doen of zo.

Dat boek eindigt zo: ik ging bij Gold in het verlaten huis wonen, en een tijdlang hadden we best een goed leven. Ik had voer en een superzacht bed, ik had een gigantische tv, en met hulp van Gold ben ik zelfs in 'Hollywood' beland, waar ik films voor Happy Cat Smikkelsaus heb gemaakt. Daarvan hebben jullie er vast wel een paar gezien.

En wat mij betreft had het zo mogen blijven. Maar Gold had de dood van zijn vrouw niet verwerkt en hij was een depressieveling die z'n eigen van kant probeerde te maken. Ik heb gedaan wat ik kon, samen met Anna, de professor en de gespieerde eekhoorn, die ook allemaal in dat boek voorkomen. En toen verdween Gold. Van de ene op de andere dag.

Ik heb als een gek naar hem gezocht. Ik liep diep het bos in, ik liep naar de rivier beneden en ik vond geen enkel spoor van hem. Maar toen kwam er plotseling een brief, en Gold schreef dat hij in het gesticht zat en zich daar liet behandelen tegen de van-kant-makerij. Ik was helemaal in de war. Ik was superblij dat mijn vriend nog leefde. En ik was superverdrietig omdat hij weg was. Want ik bleef achter.

En nou willen jullie zeker weten hoe het sindsdien met me is gegaan en hoe het verhaal verdergaat, want dat kan niet zomaar het einde zijn, zo van: gesticht en doe.

Was het ook niet.

Gold was nog niet weg of de geruchten begonnen. Ik liep langs de dorpswinkel en hoorde dat Gold in het gesticht zat en niet meer wist hoe hij heette. Ik zat voor de kerk en hoorde dat Gold in een kamer zonder ramen woonde, met muren van rubber, en dat hij daar met z'n kop tegenaan bonkte als een hondsdol dier. Ik lag onder de grote linde een beetje voor me uit te soezen en hoorde dat Gold in een teil met ijswater zat, zodat de boze geesten in 'm doodvroren. Ik werd er doodsbang van. Anna zei dat dat allemaal maar 'dom geklets en bijgeloof van domme mensen' was. Maar heel eerlijk? De dieren waren geen haar beter. Ik liep 's morgens naar het meer, en meteen kwaakten twee kikkers tegen me: 'Hé Frankie! Wist je dat Gold in het gesticht zit en blaft als een hond? Dat vertellen we alleen aan jou. In vertrouwen.'

Maar 's avonds ging dat het hele dorp rond.

Dus: gesticht. Ik denk dat jullie wel weten hoe het er in een gesticht aan toegaat. Misschien zijn jullie er zelf wel eens geweest of zitten jullie er op dit moment in. Ik mocht niet bij Gold op bezoek, dat wilde Anna niet. Ze zei: 'Dieren zijn in het gesticht verboden. Het spijt me, Frankie.'

Ik zo van: 'Verboden?'

Anna: 'Dat zijn de regels, ja.'

Ik: 'Goed, laten we dan naar het gesticht rijden.'

Anna: 'Dat gaat niet, Frankie.'

Ik: 'Snap ik. Kom, we gaan!'

Anna: 'Frankie, ik meen het.'

Ik: 'Duidelijk. We gaan!'

Maar ze meende het echt. Ik zat teleurgesteld op de grote weg en keek haar auto na, die in een wolk van stof en dwarrelende bladeren verdween. En dat is dus wat ik gewoon niet snap: waarom mensen zich aan regels houden. Want regels zijn er om te negeren en om plezier te hebben van wat niet mag. Dat weet iedereen. Behalve mensen.

Anna is een vriendin van Gold, en als ze terugkwam van het gesticht vertelde ze vaak ongelooflijk spannende dingen. In elk geval in het begin. Het gesticht was een huis in het bos, met een meer erachter, en Gold had therapie en die bestond vooral uit 'niet zuipen' en 'veel praten'. In het gesticht werkten therapeuten en die sjouwden allemaal met een dingetje dat een klankschaal heet en Anna zei dat je door die klankschalen de therapeuten supergoed van de depressievelingen kon onderscheiden. Anders was dat misschien een stuk moeilijker geweest.

Soms renden de depressievelingen door het bos of gingen ze op hun rug liggen ademen. Maar meestal zaten ze in een kring te praten en met die klankschaal te tingelen. Want alleen degene die 't eerst tingelde mocht praten. Tingelen,

praten, zo ging dat daar. En ik heb me dat proberen voor te stellen, dat die depressievelingen tingelend in een kring zaten. En de één was net klaar met zijn depressieve verhaal of er kwam alweer een volgende, en ze moesten allemaal geduldig luisteren, en niemand mocht zeggen: 'Saai!' Of: 'Gast, ik word echt depri van dat superdroevige verhaal van jou!' De therapeutenmensen deden eigenlijk niks. Behalve luisteren en na elk verhaal vragen: 'En hoe voel je je daarbij?' Of: 'Wat doet dat nu met je?' Of: 'Wie wil er iets met de groep delen?'

En daardoor is toch meteen superduidelijk dat ook die therapeuten een flink probleem hadden.

Anna kwam na elk bezoek terug met een hele berg wasgoed. Maar ook met nog veel meer andere dingen. Een klein mandje van stro, een scheve kandelaar en tekeningen. Veel tekeningen. Anna legde alles op de grote tafel in de woonkamer en zei: 'Dit is een groet uit het gesticht.'

Wat bleek: die dingen had Gold geschilderd en gemaakt, want de depressievelingen schilderden en sneden dingen van hout, en dat was ook therapie.

En dan zaten we te gissen, Anna en ik, wat die tekeningen konden betekenen. Zat er een boodschap in of was het een aanwijzing hoe het met Gold ging? Want dat was de grote vraag, en de tekeningen waren misschien het antwoord. Maar ik zag toch vooral gekriebel waar ik geen wijs uit kon worden.

'Zie jij het ook, Frankie?' vroeg Anna.

Ik schoof dichterbij. Ze wees naar een tekening van een mens met ernaast een giraf zonder nek.

'Deze, hier. Dat ben jij. Samen met Gold.'

'Echt? Die giraf zonder nek? Denk 't niet.'

'Jawel. Ik weet het zeker.'

Anna vond dat de tekeningen 'symbolisch' waren en hing

ze allemaal aan de muur, en 's avonds zat ze er eeuwig naar te staren, alsof die tekeningen vroeg of laat iets zouden zeggen.

Veel dingen waren, symbolisch of niet, gewoon niet te gebruiken. Het voederbakje dat Gold in het gesticht voor me had gekleed brak al op de eerste dag. De scheve kandelaar bleef niet staan, het oortje viel van het kopje af. Anna bracht steeds meer 'groeten uit het gesticht' mee en zette die overal in het verlaten huis neer, en ik dacht: 't wordt tijd dat Gold weer terugkomt.

Voor het geval jullie je afvragen hoe het toch komt dat ik hier de hele tijd zit te praten, moet ik één ding meteen even duidelijk maken: ik spreek Mensiaans. Ik zie jullie snuiten al verbaasd openvallen, maar geloof me: Mensiaans is heel simpel. Vooral als je ook Uils, Beers, Vossisch, Eends en nog een paar andere talen spreekt. Is niet zo bijzonder. De meeste dieren spreken een hoop talen of kennen op z'n minst een paar belangrijke woordjes. En nu kunnen jullie je verbaasde snuiten weer dichtdoen.

Anna werkte als dierenarts in Ergens. Ze heeft me verteld hoe het daar heet, maar ik ben niet zo van de namen, en ik vergeet plaatsen omdat ik een territoriumdier ben en maar één plek nodig heb. Als ik haar auto over de grote weg hoorde aankomen, stoof ik naar het tuinhek en vroeg: 'Hoe gaat het met Gold?'

En ze draaide eromheen en zei: 'Naar omstandigheden.'

Ik vroeg: 'Wanneer komt Gold eindelijk terug?'

'Gauw, Frankie. Je moet geduld hebben.'

'Duidelijk, geduld. Maar wanneer is gauw?' vroeg ik.

'Binnenkort, Frankie.'

'En hoe gauw is binnenkort?'

'Binnenkort is zo gauw mogelijk, Frankie.'

En zo ging het elke keer. Geduld en gauw en binnenkort. Meer kreeg ik er niet uit.

Anna maakte een klep onder in de grote deur, zodat ik kon gaan en komen wanneer ik wilde. Ze zette eten voor me klaar, meteen voor meerdere dagen, en wees aan op welke knop van de afstandsbediening ik met mijn poot moest duwen, en dan ging de tv aan en kon ik dierendocumentaires op National Geographic zien.

Ik was nu min of meer huiseigenaar. De professor en de gespieerde eekhoorn kwamen langs, en we gingen op de bank liggen, hadden het over van alles en nog wat of keken naar films over neushoorns die in modderpoelen rondhingen of over wonderlijke vissen die door de lucht vlogen. Ik voelde me als een koning in zijn paleis. Maar als mijn vrienden weer weg waren, was het een erg groot paleis. En ik ben maar een kleine kater.

Het werd winter, en de professor werd ziek. Zijn stokoude teckelhart deed moeilijk, hij kwam het huis niet meer uit, en ik bad elke dag tot de Grote Leider of hij mocht blijven leven, hoewel ik agnost ben. Ik vind dat agnosten en andere types zonder leider zich in noodsituaties best tot de Grote Leider mogen wenden als ze beleefd bidden, daar heeft hij vast niks op tegen, want ik denk dat hij wel een goeie gast is.

De gespieerde eekhoorn hield een winterslaap; dat doen eekhoorns nou eenmaal. Soms liep ik langs zijn nest, dat boven in de ouwe notenboom hangt. Dan riep ik naar boven: 'Hé, eekhoorn, vriend, hoe gaat-ie?' Hij loerde slaapdrongen naar buiten en riep naar beneden: 'Frankie, ik moet pitten. Kom in het voorjaar maar terug!' Hij stond alleen maar op om een paar noten te vreten, waarvoor hij wanhopig al zijn verstoppiekjes afzocht. Hij raasde door de

sneeuw en groef hier wat en groef daar wat, maar vond niks, en hij krabde op zijn kop en mompelde: 'Ik ben toch niet gek?' en raasde naar het volgende verstopplekje.

Tijdens die winterdagen werd het verlaten huis steeds groter en akeliger. De wind floot langs de hoeken, het dak knarste en kreunde als het vroom, en soms huilde een sneeuwstorm als een roedel wolven. Er kwam maar geen einde aan de avonden, en ik zat daar in het donker als een huisgeest of een ouwe weduwe of zoiets. Ik begon te piekeren. Over Gold en geduld en gauw. Dagenlang sprak ik niemand, behalve de houten vogel die in de klok boven de bank woont en die als het tingelt heel even zijn kop naar buiten steekt. Maar als je eenmaal begint te praten met een houten vogel die in een klok woont... Tjongejonge.

Toen ik het niet meer uithield, stiefelde ik op een avond de grote weg af. Ik liep steeds verder, tot aan het einde van het dorp, waar een kleine berg aan troep ligt. Autobanden, stoelen, ouwe broeken en wat mensen verder allemaal weggooiden. Helemaal boven op de berg lag een verroeste badkuip omgekeerd op een grote kei, met de poten omhoog. Hier woonde ik voordat ik Gold tegenkwam. Frankie van de vuilnisberg. En nu ging ik weer onder mijn ouwe badkuip liggen, de sneeuw dwarrelde zachtjes naar beneden, ik hoorde een hond janken, in de verte hoorde ik het oehoe van een uil en ik riep oehoe terug.

Ik houd ervan om naar de wereld te luisteren. Mijn oren fladderen dan een beetje, ze draaien naar links en draaien naar rechts en zoeken geluiden. De oren van een kater zijn beter dan mensenoren, oneindig veel beter. Ik kan een kever horen lopen. Ik hoor het water in de planten. Ik hoor de bomen praten. Geloof het of niet, maar elke boom heeft een eigen stem. Als de wind erdoorheen trekt, klinken berken als een rivier die over kiezelstenen kabbelt. Berken praten

dieper en luider dan een esdoorn of een den. En in de zomer is het net muziek, met al die blaadjes, en het mooist is de populier; die heeft blaadjes die op en neer dansen en kwebbelen alsof ze je een heel verhaal vertellen. Man, ik kan eeuwig naar een populier luisteren. Maar wat ik nu hoorde, heel dichtbij en luid, was geklapper. En dat was mijn dunne katerkont, die rillend van de kou op de harde grond zat.

Toch was mijn hart hierboven iets lichter. Ik weet niet of jullie dat snappen. Vroeger droomde ik er vaak van dat ik in een van die rokende huizen beneden in het dorp woonde. Maar een huis is ook maar een trieste hoop stenen als er niemand woont, alleen een kater en een vogel in een klok.

Al snel ging ik alleen nog naar het verlaten huis om te vreten en te slapen, of wanneer die lieve Anna er weer een paar dagen was. Ik vroeg weer wanneer Gold terugkwam. Ze draaide er weer omheen en zei weer: gauw, binnenkort en geduld, Frankie.

En daar werd ik elke keer niet goed van. Wachten, daar word je doodmoe van. Terwijl wachten op zich niet zo erg is. Het is niet vermoeiend of zo. Je doet immers niks, je laat de tijd verstrijken. Alleen: de tijd verstreek niet.

Volgens de professor had dat met objectief en subjectief te maken. Hij sleepte zich een keer tot aan het tuinhekje, strompelend op zijn drie teckelpootjes, zijn ademhaling een zwaar gereutel, en zei met hese stem: 'Objectief verstrijkt de tijd altijd, Frankie, mijn jongen. Alleen subjectief niet. Je moet proberen om de subjectieve traagheid objectief te bekijken. Snap je? Want wachten is het beleven van tijd.'

Zo spreekt die goeie professor. Ik snap niet alles, maar het klinkt altijd zo ontzettend slim, dus ik zei 'O!' en 'Aha!', alsof er bij mij heel erg een lampje ging branden.

‘Tijdens het wachten voel je je machteloos, hè?’

‘Ja, echt wel,’ zei ik.

‘En omdat je je zorgen maakt over Gold, is het wachten ondraaglijk.’

‘Klopt, professor.’

‘En omdat je in je eentje moet wachten, is het nog ondraaglijker.’

‘Precies dat, ja.’

‘En het ondraaglijkste aan al dat wachten is dat je niet weet hoe lang dat wachten nog duurt.’

‘Verrek, ja! Ik had het niet beter kunnen omschrijven! Maar wat moet ik nu doen, professor?’

‘Niks.’

‘Niks?’

‘Niks. Jouw enige mogelijkheid is frustratietolerantie.’

Nou, dat heb ik maar meteen geprobeerd. Frustratietolerantie. En een middag lang dacht ik echt dat het me ging lukken. Met die frustratie zat het namelijk meteen al goed, dus ik dacht: ik ben al op de helft. Maar die tolerantie? Me reet.

Want dat ik Gold zo waanzinnig miste, was mijn ene grote probleem. Ik had er nog eentje, en dat heette Poesjnelka Snorrilenko. Voor het geval jullie haar nog nooit zijn tegengekomen: ze is de mooiste poes die je je kan voorstellen. Met de mooiste naam die je je kan voorstellen. Ik bedoel, ze is gewoon niet van deze wereld. En dat zeg ik objectief. Ze heeft één keer met me gepraat. De mooiste dag van mijn leven. En ik wilde weer met haar praten. Steeds weer en weer.

Bij het meer, daar waar de grote weg een knik maakt, staat een donkerrood huis, en daar woont ze. Ik heb er een paar keer voor gezeten, met bonzend hart en trillende pootjes, op het grasveld pal voor de voordeur, zodat ze me ziet en

naar buiten komt en zegt: 'Hé, geliefde Frankie! Daar ben je eindelijk.' Enzovoort, enzovoort. Maar ze kwam nooit. Soms zag ik een schaduw voor het raam. En toen ik er op een ochtend weer zat, met mijn kont in de sneeuw, vloog de deur open en stoof er een man naar buiten die tegen me brulde: 'Lazer op! Hup, wegwezen!'

Hij was blijkbaar de mens van Poesjnelka Snorrilenko. En dat snapte ik in het begin nog niet, omdat zij zo sierlijk is en haar mens een lomperik met een brulsnuit. Dat is ook zo iets: waarom hebben de ellendigste mensen soms de mooiste dieren? De brulsnuit ging weer open: 'Lazer op, lelijk rotbeest. Gestoorde kater!'

Ik hoor dat soort dingen al mijn hele leven. Ik ben de lelijke straatkater. Ik ben dat rotbeest met dat halve oor. En sinds Gold in het gesticht zit, ben ik in het dorp ook de kater van die gek. Dat sissen de mensen zachtjes als ik voorbijstiefel. Dat zeggen ze hardop als ik voor de dorpswinkel lig te dagdromen. Ik heb die woorden altijd kunnen verdragen. Maar die dag niet. Ik rende langs het verlaten huis, steeds verder, de vuilnisberg op. Bovenop jankte ik woedend naar het dorp beneden: 'Ik ben Frankie, de lelijke. Ik ben Frankie, de kater van die gek!' Daarna voelde ik me ook niet beter, voor het geval jullie dat denken. Pure ellende en verder niks.

Ik kroop ver weg onder mijn badkuip, met mijn kop op mijn pootjes en mijn staart om mijn lijf, en dat was nou mijn leven, het zou voor altijd zo doorgaan met dat wachten en die eenzaamheid, daar was geen ontkomen aan. Niks dan frustratietolerantie. Dat dacht ik in elk geval. Tot ik iets hoorde. Tot ik iets rook. En toen veranderde het een en ander.